

Karıncalar olumsuz bir durumla karşılaştıklarında nasıl hareket etmektedir? Söyleyiniz.

Cevap: Ateş karıncaları, yuvaları su altında kaldığında birbirlerine sıkıca tutunup vücutlarıyla yüzen bir sal oluştururlar. Salın altındaki ve üstündeki karıncalar sürekli yer değiştirerek kimsenin uzun süre su altında kalmamasını sağlarlar ve hep birlikte hareket ederek boğulmaktan kurtulurlar

TOPLUMSAL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bilim insanlarının geliştirdiği bu sistemin toplumsal bir sorunun çözümüne nasıl yardım ettiğini açıklayınız. Cevap: Bu sistem, orman yangınlarını önceden tahmin edip riskli alanları belirleyerek yangınların çıkmasını veya büyümesini engellemektedir. Böylece doğanın, orman canlılarının ve çevredeki insanların zarar görmesini önleyerek toplumsal bir soruna çözüm sunmaktadır.

Yaşadığınız çevredeki bir toplumsal sorunu çözmek için ne tür çalışmalar yapabilirsiniz? Açıklayınız. Cevap: İzmir'de çevremizdeki en önemli toplumsal sorunlardan biri sokak hayvanlarının beslenme ve barınma ihtiyacı ile çevre kirliliğidir. Bu sorunu çözmek için mahallemizde uygun alanlara mama ve su kapları koyabilir, okulumuzda geri dönüşüm kampanyaları düzenleyerek plastik atıkların doğaya karışmasını önleyebiliriz.

Ecdadımız, kendi kişisel imkânlarıyla ve hiçbir menfaat beklemeden büyük küçük binlerce vakıf kurmuştur. Bu vakıfları kurmakla kalmayıp onların varlığını ve sürekliliğini sağlamak için de elinden geleni yapmıştır. Her türlü övgüyü hak eden bu vakıflar aracılığıyla toplumsal sorunları çözmeye, ihtiyacı olan insanlara ve canlılara yardım etmeye koşturmuştur.

İyilik düşüncesi ile hareket eden Müslüman-Türk medeniyetine ait vakıf örneklerini inceleyiniz.

Bulaşıcı Hastalıkları Tedavi Vakfı

Kurulduğu Yer / Tarih: Sivas / 1321

Kuruluş Amacı:

Cüzzam gibi bulaşıcı bir hastalığa yakalanıp evlerine mahkûm olanların tedavi edilmesidir. Fakir ve miskinlerin cenaze ve defin masraflarının karşılanmasıdır.

İsrafi Önleyen Vakıf

Kurulduğu Yer / Tarih: İstanbul / 1613

Kuruluş Amacı:

Sofralardan artan yemeklerin çöpe atılmadan toplanıp yabani hayvanlara ve kuşlara verilmesidir. Bu iş için insanlar görevlendirilmesidir.

Ecdadımızın karşılaştığı toplumsal sorunların çözümü için birçok vakıf kurduğunu öğrendiniz. Siz de toplumsal sorun olarak gördüğünüz durumlardan birine örnek veriniz. Verdiğiniz örnekteki sorunun çözümü için neler yapabileceğinize dair düşüncelerinizi yazınız.

Toplumsal sorun: Çevreye atılan plastik ve ambalaj atıklarının sokakları ve denizleri kirletmesi.

Ekteki sorunun çözümü için neler yaparsınız.

Sorunun çözümü: Cevap: Okulumuzda ve mahallemizde sıfır atık bilinci oluşturmak için geri dönüşüm kutularının sayısını artırabiliriz. Evlerimizde çöpleri cam, plastik ve kâğıt olarak ayırıp geri dönüşüm merkezlerine kazandırabiliriz.

İnsanlığın veya bir toplumun huzurunu, sağlığını veya bütünlüğünü tehdit eden, bireylerin yaşam kalitesini düşüren ve sosyal adaleti zedeleyen problemler **toplumsal sorun** olarak adlandırılır. Toplumsal sorunlar, tarih boyunca insanlığın karşılaştığı en büyük zorluklar olmuştur. Günümüzde hızlı nüfus artışı ve kentleşme, teknolojik gelişmeler, savaşlar gibi birçok etken toplumsal sorunların çeşitlenmesine neden olmuştur.

Aşağıda verilen haber metinleri ile bilgi görsellerini inceleyerek ülkemizde ve dünyada yaşanan bazı toplumsal sorunlara dair bilgi edininiz.

Görsel 1.44

Rize ve Artvin’de sel sonrası hasar tespiti

"... Rize ve Artvin’de etkili olan şiddetli sağanak yağışın ardından köprülerin yıkıldığı, yolların ulaşımına kapandığı, alt ve üstyapıda hasara yol açan sel ve heyelan felaketinin yaraları sarılmaya çalışılıyor. Bölgede 20’yi aşkın köy yolu sel, taşkın ve heyelan nedeniyle ulaşımına kapandı. Ulaşım sağlanamayan Camili Havzası’nda mahsur kalan turistler helikopterlerle tahliye edildi (Görsel 1.44). Çöken yollar onarılırken elektrik, telefon, su gibi altyapı hizmetleri ile üstyapıda meydana gelen hasarlar giderilmeye çalışılıyor. Öte yandan sel ve heyelanın etkilediği başta tarım arazileri olmak üzere birçok noktada ekipler tarafından hasar tespit çalışmaları yürütülüyor..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 1.45

Kuzey Afrika ülkeleri peş peşe gelen yangınlar, deprem ve sel ile sarsıldı

"...Rekor derecelere ulaşan hava sıcaklıkları, Tunus ve Cezayir’de orman yangınlarına yol açtı. Temmuz ve ağustos aylarında binlerce hektar ormanlık alan kül oldu ve yangınlarda onlarca kişi hayatını kaybetti. Fas, son yüzyılın en büyük depremiyle sarsıldı; depremnden etkilenen bölgelerde 6,6 milyon kişinin yaşadığı bildirildi. Libya’da ise Daniel (Danyel) Karsıgası, Libyalıların hayatını kâbusa çevirdi (Görsel 1.45)..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 1.46

Avrupa Çevre Ajansı: Avrupa "su güvenliği krizi ve su kıtlığı riski"yle karşı karşıya

"... Avrupa Çevre Ajansı (AÇA), Avrupa’nın su güvenliği krizi ve su kıtlığı riskiyle karşı karşıya olduğunu belirterek kıtanın su direncini artırmak için acil eylem gerektiğini bildirdi. AÇA tarafından yayımlanan rapora göre Avrupa; kirlilik, nehirlerin fiziksel özellikleri ve doğal akışındaki değişiklikler, su kaynaklarından suyun aşırı çekilmesi ve iklim değişikliği nedeniyle gelecekte sürekli yeterli ve iyi kalitede suya sahip olamayabilir (Görsel 1.46)..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Doğaya bırakılan plastik çöpler, deniz canlıları üzerinde ölümcül sonuçlar doğuruyor

"... Doğaya atılan plastik çöpler; yağmur, rüzgâr ve akarsular yoluyla Karadeniz'e ulaşıyor (Görsel 1.47). Bu atıklar, oluşturdukları görüntü kirliliğinin yanı sıra deniz yaşamını da tehdit ediyor. Plastik atıkların bulunduğu ortamlarda yaşayan balıklar yer değiştirmek zorunda kalıyor, bu da Karadeniz'deki balık miktarını olumsuz etkiliyor. Karadeniz'e ulaşan çöpler, sadece deniz canlıları için değil, insanlar için de tehlike oluşturuyor. Zaman zaman kıyı kesimlerinde çöp yığınları oluşuyor ve bu yığınlar arasındaki plastikler, gelecek adına endişe verici bir durum teskil ediliyor..."

Sayfa 41 - Öğrenelim Sorusu (enel ağdan alınmıştır.)

Çevre kirliliğine neden olabilecek diğer tutum ve davranışlar neler olabilir? Açıklayınız. Cevap: Sanayi tesislerinin bacalarına filtre takılmaması, plastik ve sentetik ürünlerin doğaya rastgele atılması, kişisel araçların aşırı kullanılmasıyla egzoz gazının artması, ormanlık alanlarda ateş yakılması veya cam şişelerin doğada bırakılması çevre kirliliğine neden olan başlıca yanlış davranışlardır.

? Çevre kirliliğine neden olabilecek diğer tutum ve davranışlar neler olabilir? Açıklayınız.

"Hava kirliliği, ekosisteme olumsuz etkisi olan bir çevre sorunudur"

HER 10 KİŞİDEN 9'u havakalitesinin değerleri altında hava soluyor.

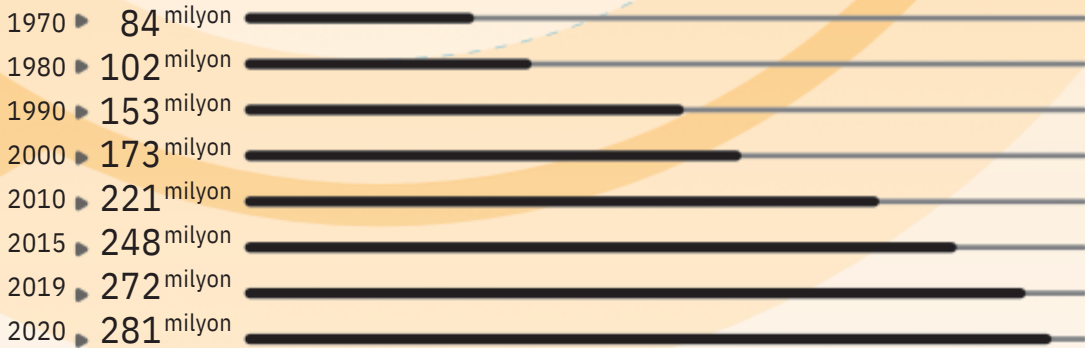
Hava kirliliği, her yıl yaklaşık 7 milyon kişinin hayatını kaybetmesine neden oluyor.

Görsel 1.49

Dünya nüfusunun yüzde 3,6'sı göçmen

18 Aralık
**ULUSLARARASI
GÖÇMENLER
GÜNÜ**

DOĞDUKLARI ÜLKEDEN BAŞKA BİR ÜLKEYE
GÖÇ EDENLERİNDÜNYA GENELİ SAYISI (MİLYON)

(Genel ağdan alınmıştır.)

Dünya genelinde iş, aile ve eğitimin yanı sıra çatışma, savaş, doğa kaynaklı afet gibi çeşitli sebeplerle doğdukları ülkeden başka bir ülkeye göç edenlerin sayısı 50 yılda 3 kattan fazla arttı.

Görsel 1.50

Türkiye'de 2024 yılında yaklaşık 2,7 milyon kişi iller arasında göç etti

"...Türkiye'de 2024 yılında, iller arasında 2 milyon 682 bin 673 kişinin göç ettiği belirlendi. İstanbul, hem en fazla göç alan hem de en fazla göç veren il oldu (Görsel 1.51). İller arası göç edenlerden 579 bin 507'si, hanedeki fertlerden birine bağımlı olarak göç etti. Diğer göç etme nedenleri incelendiğinde ise daha iyi konut ve yaşam koşulları, eğitim, doğa kaynaklı afet, acil durumlar ve işe başlama, iş bulma gibi sebepler öne çıktı..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 1.51

Dünyada salgın hastalıklar 120 yılda 110 milyon can aldı

Dünyada 1900 yılının başından bu yana yaşanan yaklaşık yüz salgın hastalık tahmini olarak 110 milyondan fazla insanın ölümüne sebep oldu.

Görsel 1.52

KARA VEBA

Çin'de başlayıp ticaret yollarıyla, özellikle İpek Yolu üzerinden taşındığı düşünülüyor. **14. yüzyılda** dünya geneli hayatını kaybeden insan sayısı **75-100 MİLYON**

KOLERA

1817'de Hindistan'da ortaya çıkan hastalık, toplam 10 dalgada dünyada etkili oldu. **1817'den** bu yana dünya genelinde hayatını kaybeden insan sayısı **1 MİLYON**

DOMUZ GRIBİ

2009'da Meksika ve ABD'de ortaya çıktı. Dünya geneli hayatını kaybeden insan sayısı **200 BİN**

EBOLA

1976'da Orta Afrika'da ortaya çıktı. **1876'dan** bu yana dünya genelinde hayatını kaybeden insan sayısı **11 BİN**

İSPANYOL GRIBİ

1918-1920 dünya geneli hayatını kaybeden insan sayısı **50 MİLYON**

COVID-19 (Kovid-19)

2019'da Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktı. Dünya genelinde hayatını kaybeden insan sayısı **7 MİLYON** (Genel ağdan alınmıştır.)

Türkiye'nin Kovid-19 salgınıyla mücadelesinin 2 yılı

Çin'de ortaya çıkan Kovid-19 virüsünün küresel salgına dönüşmesinin ardından Türkiye'de ilk vaka, 11 Mart 2020'de görüldü. Salgınla geçen 2 yılda dünyada birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de virüsün yayılmasını önleyebilmek için ilaç- lama yapılması (Görsel 1.53), uçuşların durdurulması, sokağa çıkma kısıtlaması, uzaktan eğitime geçilmesi, kafe, restoran gibi yerlerin geçici süreyle kapatılması, kamuya açık etkinliklerin iptal edilmesi gibi çeşitli önlemler alındı. Bu süreçte alışveriş merkezleri ile kurum ve kuruluşlara girişte HES kodu göstermek ve ateş ölçümü yaptırmak zorunlu hâle geldi. Yurt dışına seyahat edecekler için PCR testi uygulaması başlatıldı.

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 1.53

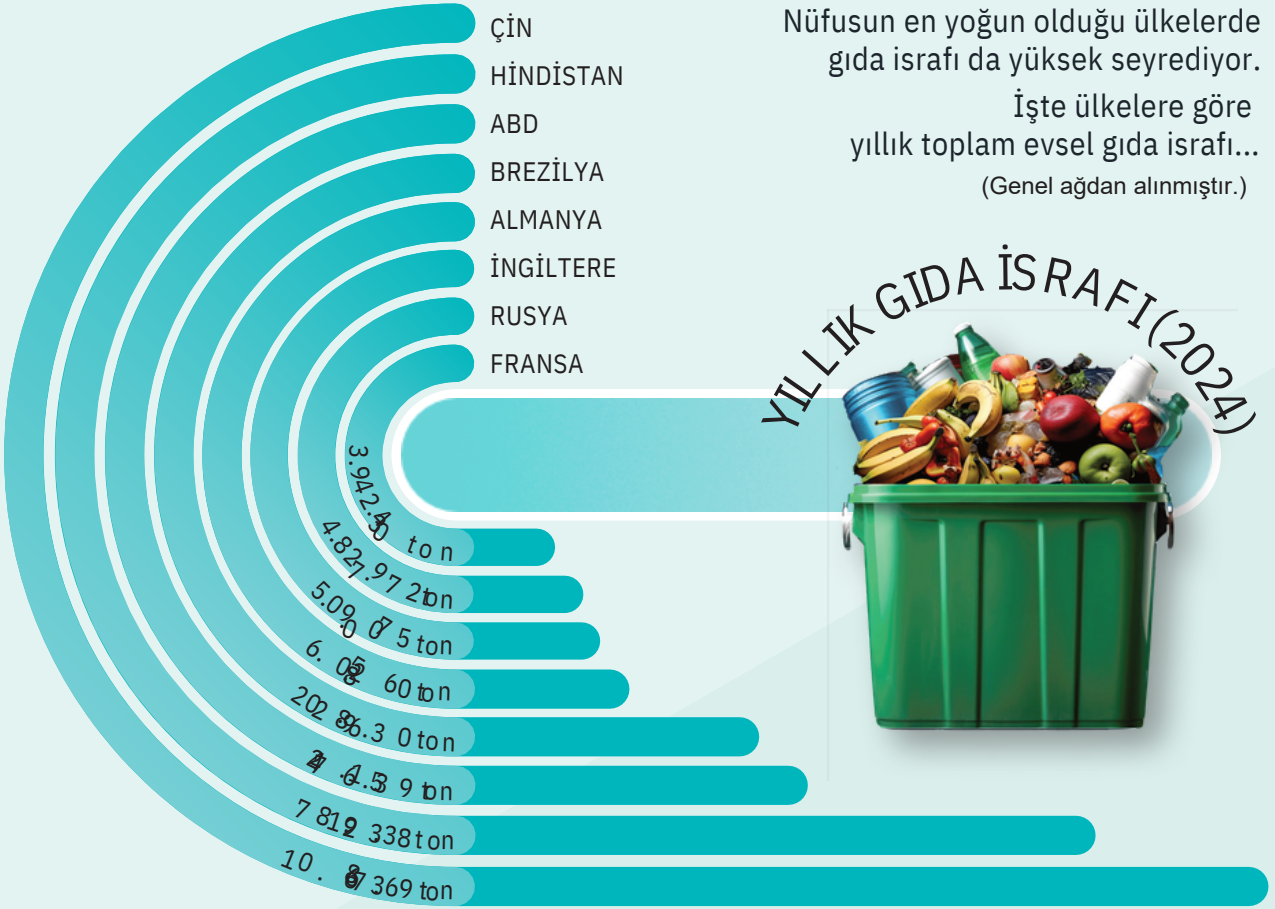
GIDA İSRAFI

EN ÇOK HANGİ ÜLKEDE YAPILIYOR?

Nüfusun en yoğun olduğu ülkelerde gıda israfı da yüksek seyrediyor.

İşte ülkelere göre yıllık toplam evsel gıda israfı...
(Genel ağdan alınmıştır.)

YILLIK GIDA İSRAFI (2024)

Görsel 1.54

16 Ekim Dünya Gıda Günü: Israf ve açlık arasında

...Her yıl milyarlarca ton gıda israf edilirken milyonlarca

insan da açlıkla mücadele ediyor. Birleşmiş Milletler Çevre Programı'nın 2024 Gıda İsrafı Raporu'na göre yılda 1 trilyon dolarlık gıda çöpe gidiyor ve bu devasa israf dünya genelinde açlıktan etkilenen 783 milyon insanı daha da zora sokuyor (Görsel 1.55).

Gıda israfı, sadece açlığı artırmakla kalmıyor; aynı zamanda çevresel yıkıma da neden oluyor. Küresel sera gazı emisyonlarının yüzde 8-10'u israf edilen gıdalardan kaynaklanıyor. Üstelik dünya tarım arazilerinin yaklaşık yüzde 30'u bu israfı besleyen yiyeceklerin üretimi için kullanılıyor. Üretimden tüketime kadar israf edilen gıdalar, dünyadaki açlık ve çevre sorunlarının kilit noktalarından biri hâline gelmiş durumda..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 1.55

Türkiye'de her yıl milyonlarca ton gıda israf ediliyor

"...Türkiye'de her yıl milyonlarca ton gıda israf ediliyor (Görsel 1.56). Üretilen gıdaların yaklaşık yüzde 35'i sofralara ulaşamamakta ya da çöpe gitmektedir. Türkiye'de her gün yaklaşık 12 milyon ekmeğe atılıyor bu da yılda 4 milyar 380 milyon ekmeğe denk gelmiştir..."

(Genel ağdan alınmıştır.)

Görsel 1.56

Toplumsal sorunlar

2| İncelediğiniz bilgi görselleri, genel ağ haberleri ve dijital kaynaklarda yer alan toplumsal sorunlar nelerdir? Yazınız.

İncelediğiniz bilgi görselleri, genel ağ haberleri ve dijital kaynaklarda yer alan toplumsal sorunlar nelerdir? Yazınız. Cevap: Metinlerde ve görsellerde yer alan toplumsal sorunlar: Sel, deprem ve yangın gibi doğal afetler; su kıtlığı ve su güvenliği krizi; plastik atıklar ve çevre kirliliği; hava kirliliği; zorunlu göçler; bulaşıcı ve salgın hastalıklar; gıda israfı ve açlık.

Yukarıda belirlediğiniz toplumsal sorunların yanı sıra günlük yaşamda karşılaştığınız veya haber programlarında gördüğünüz toplumsal sorunlardan örnekler yazınız.

Cevap: Günlük yaşamda ve haberlerde karşılaştığımız diğer toplumsal sorunlar: Trafik sıkışıklığı, gürültü kirliliği, eğitimde fırsat eşitsizliği ve taze su kaynaklarının israf edilmesidir.

ETKİNLİK

Adı: Çözüm Köşesi

Amacı : Toplumsal hayatta karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerilerini müzakere edebilme

Beceri : Müzakere Etme

Süre : 2 ders saati

Yönerge: Uygulama adımlarındaki etkinlikleri aşağıda verilen yönergelerle göre gerçekleştiriniz.

Adım 1

Öğretmeninizin rehberliğinde gruplar oluşturunuz.

Arkadaşlarınızın toplumsal sorunlara günlük yaşamdan verdiği örneklerden birini seçiniz.

Aynı toplumsal sorunun en az iki farklı grup tarafından seçilmesine dikkat ediniz.

Belirlediğiniz toplumsal sorunun nedenlerini listeleyiniz.

*Toplumsal Sorun: Gıda İsrafı**Nedenleri:*

Nedenleri

*Alışveriş yaparken ihtiyaçtan fazlasının satın alınması**Yemeklerin porsiyon miktarlarının ayarlanamaması**Son tüketim tarihi yaklaşan ürünlerin doğru değerlendirilememesi**Bilinçsiz tüketim alışkanlıkları*

Her grubun toplumsal sorunun nedenlerine yönelik hazırladığı listeleyi sınıfla paylaşmasını sağlayınız.

Belirlediğiniz toplumsal sorunun nedenlerine dair ortaya çıkan görüşleri karşılaştırarak benzer ve farklı yönlerini karşılaştırarak benzer ve farklı yönleri "Benzerlikler" ve "Farklılıklar" tablosuna yazınız.

Toplumsal Sorun:

Benzerlikler

Tüketicilerin bilinçsiz alışveriş yapması ve ihtiyaç fazlası ürün alması.

Farklılıklar

Bazı grupların restoranlardaki israfa, bazı grupların ise evlerdeki israfa dikkat çekmesi.

Grubunuzla belirlediğiniz toplumsal soruna yönelik çözüm önerileri geliştiriniz. Geliştirdiğiniz çözüm önerilerini aşağıdaki alana yazınız.

Toplumsal sorun çözümümüz:

Cevap:

Okullarda ve yemekhanelerde "Tabağını Doyuracağın Kadar Doldur" bilgilendirme afişleri asılmalı.

Evlerde haftalık yemek planı yapılarak sadece gerekli gıdalar satın alınmalı.

Artan gıdalar uygun şekilde saklanmalı veya kompost yapılarak toprağa kazandırılmalı.

Bu süreçte tüm gruplara ait önerilerin diğer gruplar tarafından incelenmesine dikkat ediniz. Çalışmalarınız dereceli puanlama anahtarı ile değerlendirilecektir.

Incelediğiniz Toplumsal Sorun:

Gıda İsrafı

Çözüm Önerisi

Güçlü Yönü

Zayıf Yönü

Okulumuzda ve yakın çevremizde gıda bağıışı ve kompost yapımı farkındalık kulübü kurarak, tüketilemeyecek durumdaki yemek artıklarını sokak hayvanlarına veya bitki gübresine dönüştüreceğiz.

Diğer gruplar tarafından belirlenen güçlü ve zayıf yönleri dikkate alarak çözüm önerilerinizi yeniden düzenleyiniz.

Yeni çözüm önerinizi aşağıdaki alana yazınız ve sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Dereceli puanlama
anahtarı

İnsana, topluma ve çevreye değer vermek içinde yaşadığımız toplum ve çevreye karşı görevlerimizi eksiksiz ve zamanında yerine getirme sorumluluğunu gerektirir.

Toplumsal sorunlara ve çözüm yollarına duyarlılık göstermek, bu sorunların zamanla ortadan kalkmasını sağlayacak veya zararlarını en aza indirecektir. Örneğin kullandığımız ürünlere ait atıkları ayrı ayrı biriktirerek geri dönüşüme kazandırabiliriz. Böylece çevre kirliliğini önleme konusunda duyarlı davranmış ve çevreye karşı sorumluluğumuzu yerine getirmiş oluruz.

ÇALIŞMA YAPRAĞI

Toplumsal sorunlara dikkat çekmek için bir slogan yazınız.

Cevap: "El Ele Verelim, Sorunları Birlikte Yenelim!"

Toplumsal sorunların oluşmaması için günlük hayatta nasıl davranışlar sergiliyorsunuz?

Toplumsal sorunların oluşmaması için günlük hayatta nasıl davranışlar sergiliyorsunuz?

Cevap:

Çöplerimi ayrıştırarak geri dönüşüm kutularına atıyorum.

Su ve elektriği boşa harcamıyorum.

Toplu taşıma araçlarını tercih ederek hava kirliliğinin azalmasına katkı sağlıyorum.

Toplumsal sorunların oluşmaması için ne gibi çalışmalar yapabilirsiniz?

Cevap:

Çevre temizliği ve doğayı koruma etkinliklerine katılmak, İhtiyaç sahipleri için düzenlenen sosyal yardımlaşma kampanyalarında görev almak,

1-TOPLUMSAL SORUN

2-İSRAF

3- DUYARLILIK

4-SORUMLULUK

5- GÖÇ

6-ÇEVRE KİRLİLİĞİ

7- GERİ DÖNÜŞÜM

Yukarıdaki bulmacayı çözünüz.

1. Birtoplumdaki insanların büyük bir kısmını etkileyen, yaşam kalitesini düşüren, toplu veya kamu salmuda hale ile çözülebilen problemlerdir. Sahiplenilen kaynakların (para, zaman, gıda, su, enerji vb.) gereksiz, ölçsüz veya
2. ihtiyacından fazla kullanılmasıdır.
3. Çevredeki olaylara, insanduygularına veya dış etkilere karşı hassas olma, fark etme, anlama ve tepki verme yeteneğidir.
4. Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir.
5. Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başkalarına, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işidir.
6. Çevre üzerinde yapısal zararlar meydana getiren ve niteliklerini bozan yabancı maddelerin hava, su ve toprağa yoğun bir şekilde karışmasıdır.
7. Kullanım dışı kalan atık malzemelerin (plastik, cam, kâğıt, metal vb.) çeşitli fiziksel kimyasal işlemlerle değerlendirilerek yeniden ham madde olarak üretim süreçlerine kazandırılmasıdır.

Bulmacanın
cevap anahtarı

